

JURIDISK BETENKNING

STENGING AV STRØMABONNEMENT PGA MANGLENDE MÅLERINSTALLERING

Betenkning avgitt til Einar Flydal

Advokatfullmektig Anders Ødegård
Partner Hugo P. Matre PhD (H)

2. juni 2019

SAMMENDRAG:

En del personer har under henvisning til helseplager motsatt seg utskifting av gamle strømmålere med nye automatiske målere (AMS-målere) med trådløs kommunikasjonsfunksjon. Enkelte nettselskap har varslet at de vil stenge strømtilførselen til abonnenter som ikke medvirker til å bytte måler.

Etter forbrukerkjøpsloven § 48 a kan nettselskap etter nærmere vilkår avbryte (stenge) overføringen av elektrisk energi dersom det foreligger vesentlig kontraktsbrudd fra forbrukerens side. Manglende medvirkning til installasjon av AMS-måler pga. helseskader, vil som alminnelig utgangspunkt ikke oppfylle vilkårene. Leveringsplikten for strøm etter energiloven § 3-3 medfører at nettselskapene uansett ikke kan stenge strømmen i slike tilfelle.

Manglende medvirkning til utskifting av helsemessige årsaker, dvs. akutte eller økt helserisiko på sikt, gir etter dette ikke grunnlag for å stenge strømabonnement. Vi forutsetter at det ikke er andre forhold som innvirker på vurderingen, som manglende betaling e.l.

1. INNLEDNING

Betenkningen behandler spørsmålet om nettselskaper rettmessig kan stenge strømtilførselen til abonnenter som ikke medvirker til å bytte ut gamle strømmålere med nye AMS-målere med trådløs kommunikasjonsfunksjon. I dette notatet behandles særlig situasjoner der akutte helsevirkninger er brukt som begrunnelse. En rekke personer har andre begrunnelser, alene eller i kombinasjon med akutte helsevirkninger, så som langsiktige helsevirkninger, personvern, samfunnssikkerhet og miljømessige skadevirkninger. For disse tilfellene må det gjøres tilsvarende vurderinger som nedenfor.

Myndighetene har vedtatt at alle strømabonnenter skal installere avanserte måle- og styringssystemer (AMS), jf. avregningsforskriften § 4-1. Nettselskapene er ansvarlige for å installere de nye målerne. Fristen for installering var 1. januar 2019. For målepunkt som ikke er installert innen fristen, har NVE satt ny frist til 1. januar 2021.

Måleren i AMS-systemet registrerer automatisk strømforbruket og rapporterer det videre til kraftleverandør ved bruk av trådløs signalisering. Målerne eksponerer omgivelsene for elektromagnetisk stråling. Selv om nettselskapene anvender AMS-målere med trådløst kommunikasjonsutstyr som er godkjent for bruk, opplever enkelte abonnenter å bli akutt syke. Symptomene synes å være av samme slag som de som internasjonalt benevnes som «mikrobølgesyke» (microwave disease) og som er grundig dokumentert og i stor grad forstått mht. underliggende mekanismer (Bonnor Advokater 2019). Langtidseffekter av slik eksponering er også i utstrakt grad kjent (ibid.), og det advares fra faglig hold mot andre langtidseffekten på helse, og ikke minst på planter, insekter og dyr der stoffskiftet går raskere og skadevirkningene derfor kommer raskere. Virkningene av å eksponere større grupper for strålingen, vil først kunne avklares i etterkant - eller aldri - fordi kompleksiteten og utviklingen ikke gjør det metodisk mulig å finne omforente, sikre forklaringer.

Noen abonnenter er innvilget fritak for installering av måler med trådløs kommunikasjonsfunksjon av helsemessige grunner. Andre abonnenter opplever akutte eller vedvarende helseplager, men innvilges likevel ikke fritak pga. underkjent legeerklæring eller manglende legeerklæring. En del av de sistnevnte har for å ivareta egen helse nektet å skifte ut eksisterende måleutstyr med AMS-måler med trådløs kommunikasjonsfunksjon. Enkelte nettselskap har sanksjonert manglende medvirkning til utskifting av måler med å stenge anlegget. Argumentasjonen har vært at kunder plikter å akseptere nettilknytning med AMS-måler, og at stenging kan begrunnes med vesentlig kontraktsbrudd etter nettleieavtale § 7-1 og forbrukerkjøpsloven 48 a. Betenkingen gjennomgår lovgrunnlaget for nettselskapenes håndtering, og om det er rettmessig adgang til å stenge strøabonnement til personer som ikke medvirker til utskifting av strømmåler.

2. BAKGRUNN

For abonnentene saken gjelder er det ikke en løsning å bytte strømleverandør, da problemstillingen gjelder tilkoblingen og adgangen til å benytte seg av strømanlegget.

Utgangspunktet er at områdekonsesjonærer etter energiloven har plikt til å sørge for strømtilførsel til alle som ønsker det.

Nettkonsesjonærene har plikt etter energiloven til å knytte dem som ønsker det til strømmettet. Forholdet mellom nettselskapene og kundene er regulert gjennom "Standard Tilknytningsvilkår" og "Standard Nettleieavtale". Det er nettleieavtalen som inneholder de påberopte stengingsreglene, og vi tar derfor utgangspunkt i nettleieavtalen.

Med stenging menes adgangen nettselskaper i visse tilfeller har til å koble sluttbrukere fysisk fra nettet, blant annet pga. kontraktsbrudd. Stengingen har i denne saken bakgrunn i at abonnentene først og fremst av helsemessige årsaker ikke ønsker at det installeres AMS-målere med trådløs kommunikasjonsfunksjon hos dem.

Nettleieavtalene regulerer tilgangen til strømleveranser. Nettselskapet har monopol og kontrollerer derved tilgangen til strøm. I utgangspunktet er nettleieavtalene basert på privat avtalefrihet og gjensidig bebyrdende. Nettleieavtalene gjennomfører imidlertid i stor grad offentligrettslig regulering, og inneholder derved elementer av offentlig myndighetsutøvelse. I foreliggende tilfelle kommer behovet for opprettholdelse av gjensidighet i kontraktsforholdet i bakgrunnen. Nettselskapet har ikke ansvar for om enkeltkunder etterlever avregningsforskriften. Videre må nettselskapene forholde seg til restriksjonene for stenging som følger av energilovgivningen.

I moderne husholdninger er tilgangen til strøm et nødvendighetsgode av avgjørende betydning for muligheten til dekning av grunnleggende fysiologiske og sosiale behov. Nettleieavtalene regulerer derved viktige velferdsytelser av vesentlig betydning for menneskers mulighet for å fungere på rimelig vis i samfunnet.

Monopolsituasjonen har bakgrunn i at det er samfunnsøkonomisk uhensiktsmessig at det etableres konkurrerende infrastruktur i form av strømmett («naturlig monopol»). Rett til

etablering, vedlikehold og drift av et strømnnett gis derfor til ett selskap innenfor ett område. På andre felt, ikke minst tjenester som leveres over denne infrastrukturen, tilsier markedsøkonomiske forhold at flere konkurrerende tilbud er bra for effektiviteten i samfunnsøkonomien.

Tilknytningsreglene er en sentral forutsetning for markedsbasert omsetning av kraft, i det den sikrer brukerne tilgang til markedet.

Norge er inndelt i geografiske områder der nettselskap (områdekonsesjonærene) får enerett til å bygge og drive elektrisk fordelingsnett. At det er tale om et nødvendighetsgode underlagt monopolvirksomhet, har medført at det er fastsatt restriksjoner i energiloven for nettselskapers adgang til å nekte å levere ytelsene. Vurderingen av om det er grunnlag for stenging kan således ikke begrenses til kontraktsrettslige vurderinger, men må også vurderes ut fra den offentligrettslige energilovgivning.

Leveringsplikten er sentral for spørsmålet om det er grunnlag for å stenge et strøabonnement. Netteier med ansvar for å forsyne et geografisk område med elektrisk energi har i henhold til energiloven leveringsplikt til alle kundene i området, jf. energiloven § 3-3. Tvister om leveringsplikten gjelder typisk hvorvidt områdekonsesjonæren plikter å etablere nettforbindelser til krevende og kostbare steder, eksempelvis høyt oppe i fjellet. Foreliggende sak gjelder den nærmere utrustningen av strømnettet ved hjelp av AMS-målere som kommuniserer døgkontinuerlig over trådløs mikrobølget radio. Leveringsplikten gjelder fullt ut til tross for uenighetens utypiske karakter. Pliktene som pålegges områdekonsesjonær i andre sammenhenger, er illustrerende for at det skal mye til for å begrunne en stenging med ulemper hos netteier.

Nettselskapene har etter omstendighetene hjemmel i forbrukerkjøpsloven § 48 a for å stenge strøabonnement. Bestemmelsen må fortolkes i lys av leveringsplikten i energiloven § 3-3. Nettselskapene har henvist til at det å nekte installasjon av AMS-målere utgjør et vesentlig kontraktsbrudd etter standardavtalen for nettleie § 7-1 flg., jf. forbrukerkjøpsloven § 48 a. Forbrukerkjøpsloven § 48 a er utformet for å ivareta gjensidighetsbeføyelser i kontrakt, ikke for å tvinge igjennom tekniske løsninger. Tvisten ligger derved i ytterkanten av hva lovgiver så for seg ved lovfesting av forbrukerkjøpsloven § 48 a, jf. nedenfor.

3. LEVERINGSPLIKTEN ETTER ENERGILOVEN

Nettselskapene har i henhold til energiloven leveringsplikt til alle kundene i området, jf. lovens § 3-3, som lyder:

"§ 3-3.1 (Leveringsplikt)

Den som gis områdekonsesjon etter § 3-2 skal levere elektrisk energi til abonnentene innenfor det geografiske området konsesjonen gjelder for.

Departementet kan dispensere fra leveringsplikten når særlige grunner tilsier det.

Departementet kan fastsette nærmere bestemmelser om leveringsplikten, herunder om priser, konsesjonærenes og sluttbrukernes vilkår, gjennomføring, organisering og informasjon"

Første ledd i bestemmelsen inneholder det prinsipielle utgangspunkt: ubetinget leveringsplikt.

Plikten består i to elementer: plikt til å knytte abonnentene til nettet (tilknytningsplikten) og plikt til å levere kraft til abonnentene i henhold til leveringsvilkårene.

Plikten gjelder for hele konsesjonsområdet og er en naturlig følge av monopolsituasjonen områdekonsesjonærer er i. Da strøm er et nødvendighetsgode, og områdekonsesjonæren er den eneste som kan gi tilgang til nødvendighetsgodet, har lovgiver oppstilt en forholdsvis streng plikt til å levere kraft. Leveringsplikten gjelder som alminnelig regel også i situasjoner hvor det oppstår uenighet med abonnenter.

Viktigheten av leveringsplikten understrekes av at det bare er "departementet" som kan gjøre unntak fra leveringsplikten, jf. bestemmelsens annet ledd. Departementets myndighet er delegert til Norges vassdrags og Energidirektorat (NVE).

Søknader om fritak for leveringsplikt krever en omfattende saksbehandling fra NVE. Kriteriet "særlige grunner" innebærer at lovgiver har satt en høy terskel for at det kan gjøres unntak.

Unntaksbestemmelsen kan kun anvendes når tilknytningen "*ikke med rimelighet kan etableres på vanlige betingelser*", jf. Ot.prp nr. 43 (1989-90) s. 88. Videre i forarbeidene brukes som eksempel at det kan være aktuelt med unntak ved tilknytning til "*fritidsbebyggelse, seteranlegg eller turisthytter*".

Kravet til særlige grunner må fastsettes i lys av lovens formålsparagraf, § 2, som lyder; "[1]oven skal sikre at produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi foregår på en samfunnsmessig rasjonell måte, herunder skal det tas hensyn til allmenne og private interesser som blir berørt". (vår understrekning)

Det må således foretas en sammensatt totalvurdering. Kostnadene ved å opprettholde leveringsplikten skal sees i lys av de private og allmenne interesser som berøres dersom elforsyningen avvikles. Uttrykket «interesser» rekker ut over økonomiske effekter og omfatter også helsemessige forhold.

Nettselskapene skal etter energiloven ikke selv avgjøre om det er adgang til å gjøre unntak fra leveringsplikten. NVE har ikke vurdert hvorvidt det kan gjøres unntak fra leveringsplikten.

4. NETTLEIEAVTALEN § 7-1 OG FORBRUKERKJØPSLOVEN § 48 A

4.1 Vilkårene for stenging av strø abonnent

Nettselskapene begrunner stengingen av strø abonnent med standardavtalen for nettleie § 7-1 flg., og forbrukerkjøpslovens § 48 a. Begrunnelsen er at nettselskapene er pliktig å

installere AMS-målere og at manglende medvirkning til installasjon utgjør et kontraktsbrudd.

Vedrørende plikten til å installere AMS-målere, bemerkes innledningsvis at avregningsforskriften kun oppstiller en plikt til å foreta automatiske målinger. Det er ikke fastsatt at dette må skje med AMS-målere som benytter mikrobølget radiokommunikasjon. Forskriften oppstiller således bare krav til funksjoner, ikke til valg av teknologi. Det synes således å være nettselskapenes egne valg som ligger bak dagens bruk av radioteknologi. Bruk av trådløs kommunikasjon medfører en helserisiko som kunne vært redusert eller etter omstendighetene fjernet ved kjente alternativ som kabling. Videre bemerkes at det ikke følger av forskriftene at uenighet om installasjon kan løses ved stenging.

Forbrukerkjøpslovens bestemmelser er i det vesentlige like nettleieavtalen. Ettersom loven ved motstrid går foran, konsentreres fremstillingen om forbrukerkjøpsloven § 48 a. Spørsmålet er om nettselskapene har hjemmel i forbrukerkjøpsloven § 48 a til å stenge strømabonnementet i foreliggende tilfelle. Dvs. hvor beboerne nekter installasjon av AMS-målere med trådløs mikrobølget kommunikasjonsfunksjon som gir grunnlag for å hevde at det foreligger en helserisiko, akutt eller på sikt, ut over slik risiko som er allment akseptert. Forholdet mellom energiloven og forbrukerkjøpsloven kommenteres nærmere under pkt. 5 nedenfor.

Forbrukerkjøpsloven § 48 a lyder:

"Nettselskapet kan avbryte (stenge) overføringen av elektrisk energi dersom det foreligger vesentlig kontraktsbrudd fra forbrukerens side i en avtale som nevnt i § 2 første ledd bokstav d. Stenging kan likevel ikke skje hvis

a) det er fare for liv, helse eller betydelig tingskade, eller

b) forbrukeren har innsigelser mot grunnlaget for stengingen, som ikke er åpenbart grunnløse.

Før stenging kan skje, skal nettselskapet sende forbrukeren et skriftlig varsel om stenging. Varselet skal angi

a) at stenging ikke vil skje dersom forbrukeren betaler innen fire uker regnet fra den dato varselet ble sendt,

b) at forbrukeren bør ta snarlig kontakt med nettselskapet dersom stenging kan medføre fare for liv, helse eller betydelig tingskade, eller dersom forbrukeren har innsigelser mot grunnlaget for stengingen,

c) at forbrukeren kan bli pålagt å dekke nødvendige kostnader i forbindelse med en stenging og eventuell gjenåpning av forbrukerens anlegg,

d) at forbrukeren kan ta kontakt med sosialtjenesten i den kommunen forbrukeren har fast bosted, for å avklare om lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen gir rett til økonomisk stønad for å avhjelpe situasjonen.

Dersom sosialtjenesten innen fristen i annet ledd annet punktum bokstav a har meddelt skriftlig at den tar på seg ansvaret for å oppfylle forbrukerens forpliktelse, kan stenging ikke skje.

Nettselskapet kan kreve at forbrukeren dekker nødvendige kostnader i forbindelse med en stenging og eventuell gjenåpning av forbrukerens anlegg. Nødvendige kostnader knyttet til utarbeiding og sending av varsel etter annet ledd kan kreves dekket selv om stenging ikke finner sted. Nettselskapet kan ikke kreve å få dekket sine kostnader etter første og annet punktum dersom det har opptrådt i strid med bestemmelsene i første til tredje ledd.

Bestemmelsene i § 45 om heving ved kontraktsbrudd fra forbrukerens side gjelder ikke. Bestemmelsen i § 55 om forventet kontraktsbrudd gjelder ikke ved forventet kontraktsbrudd fra forbrukerens side."

Enkelte kriterier i bestemmelsen er særlig aktuelle ved vurdering av stengingsadgangen. Det første er kravet til "vesentlig kontraktsbrudd", jf. første ledd. Videre er kriteriet i første ledd bokstav b sentralt; forbrukerens innsigelser mot stansingen som ikke er åpenbart grunnløse. Endelig følger det krav til varsling i annet ledd.

Dersom forbrukerkjøpslovens § 48 a anses å gjøre unntak fra leveringsplikten (jf. pkt. 5 nedenfor) og vilkårene i bestemmelsen er oppfylt, vil nekting av tilgang til installasjon utgjøre et brudd på kontrakten, se nettleieavtalen §§ 5-1 flg. og 3-6. Bestemmelsene fastslår at nettselskapet bestemmer innholdet i ytelsen (herunder bruk av AMS-måler) og skal få tilgang til installasjon.

Det skal også nevnes at forbrukerkjøpslovens § 48 a første ledd bokstav a) kan hindre stenging selv om det anses å foreligge vesentlig kontraktsbrudd. Bokstav a) viser til faren for negative konsekvenser av selve stengingen. Nettselskapet har ingen alminnelig undersøkelsesplikt, men må anses å ha plikt til å foreta nødvendige avklaringer der omstendighetene gir oppfordring til det. I praksis vil kunden kunne gjøre nettselskapet oppmerksom på farene ved stenging.

4.2 Vesentlig kontraktsbrudd

Kravet til vesentlighet i Forbrukerkjøpsloven § 48 a første ledd medfører at strø abonnent ikke uten videre kan stenges selv om det foreligger kontraktsbrudd. Kravet til vesentlighet må sees i lys av at det er tale om et nødvendighetsgode. Forarbeidene fremholder reguleringen som en "*spesiell form for tilbakeholdsrett (detensjonsrett)*". Forbrukeren blir ikke ved stenging løst fra sine forpliktelser i henhold til kontrakten. De faste abonnementskostnadene fortsetter å løpe i den tid forbrukerens tilknytning er stengt. Om betydningen av stansingsretten fremholdes i forarbeidene at nettselskapenes rett til "*å stenge leveransen ved forbrukerens mislighold, er en særlig kraftig reaksjon fordi ytelsen er*

en monopolytelse og fordi elektrisk energi anses som et nødvendighetsgode i et moderne samfunn", jf. Ot.prp nr. 114 (2004-2005) s. 105 flg. (våre understrekninger)

Forarbeidene fremholder stenging først og fremst som et virkemiddel mot betalingsmislighold. Det fremholdes eksplisitt at vesentlighetskravet "sjelden kunne anses for å være oppfylt ved mislighold av andre forpliktelser enn betalingsforpliktelsen". Andre forhold kan imidlertid få betydning "sammen" med betalingsmislighold, jf. Ot.prp nr. 114 (2004-2005) s. 109. Også ordlyden i varslingsreglene § 48 a annet ledd, særlig bokstav a, viser at reguleringen primært retter seg mot betalingsmislighold.

Til den konkrete vurderingen gir forarbeidene betydelig veiledning, Ot.prp nr. 114 s. 109 flg.:

"Det forhold at avtaler om overføring av elektrisk energi har en langvarig karakter, og at det er tale om et nødvendighetsgode, tilsier at terskelen for å stenge bør være forholdsvis høy. Selv om vesentlighetskravet ofte kan avgjøres ved en isolert betraktning av avviket fra kontraktmessig oppfyllelse etter en rent objektiv vurdering, må misligholdet prinsipielt relateres til den aktuelle kreditor (her nettselskapet) og den betydning det har for ham. Det må også tas hensyn til hvilke virkninger en stenging vil ha for vedkommende forbruker. Som et overordnet utgangspunkt bør det være en viss forholdsmessighet mellom nettselskapets interesse i å gjennomføre stenging og virkningene av stengingen for forbrukeren, slik at vesentlighetskravet ikke kan anses oppfylt når virkningen av stengingen blir hardere enn vanlig og ikke står i forhold til nettselskapets interesse. Dersom det er klart at en stenging vil føre til betydelige skader, vil den nødvendige forholdsmessighet normalt mangle. Stenging innebærer som tidligere nevnt at forbrukeren blir koblet av og ikke får tilgang til noe som langt på vei må anses som et nødvendighetsgode i dagens samfunn, uten at han eller hun kan henvende seg til en annen leverandør å få tilgang til det samme (monopolytelse). Dette tilsier generelt at nettselskapene må utvise tilbørlig varsomhet i forhold til å gå til det skritt å stenge av leveringen av elektrisk energi. I den avveiningen som må gjennomføres mellom hensyn til nettselskapet og forbrukeren, kan også andre faktorer enn dem som er nevnt være relevante. Disse kan svekke eller styrke det resultat en vurdering bygget på momentene nevnt ovenfor skulle tilsi. Man kan bl.a legge vekt på årsaken til kontraktsbruddet. Dersom det skyldes forhold forbrukeren kan bebreides for, er det mindre betenkelig å tillate stenging enn dersom forbrukeren ikke kan bebreides" (våre understrekninger)

Flere av de nevnte forhold er sentrale for den foreliggende vurdering. Forarbeidene tilsier at det er lite uaktuelt å stenge abonnementet med mindre det foreligger betalingsmislighold. Videre foreligger det i foreliggende tilfelle ikke konsekvenser for nettselskapet som gjør det påtvingende nødvendig å stenge strømtilførselen. Kostnadene kan håndteres uten urimelige oppofrelser og nettselskapet er ikke ansvarlig for manglende installering som skyldes abonnenters manglende medvirkning.

Nettselskapene har plikt til å installere målingsutstyr, hvilket nettselskapene fremholder som hovedargumentet for stenging. Men denne plikten er per i dag ikke sanksjonert. Den naturlige sanksjon ville vært overtredelsesgebyr. Målings- og avregningsforskriften § 9-1 c regulerer hvilke pliktbrudd som kan medføre overtredelsesgebyr. Der nevnes ikke § 4-1, som inneholder plikten til å installere måleutstyr. Overtredelse av plikten til å installere AMS-målere pga. abonnenters manglende medvirkning, har dermed ingen virkning for

nettselskapene. Det er dermed vanskelig å se at nettselskapene har behov for å stenge strømabonentene pga. manglende installasjon av AMS-måler med trådløs kommunikasjonsfunksjon.

Nettselskapene anser det formentlig som hensiktsmessig med bruk av ensartet utstyr, og særlig utstyr som forenkler målingsarbeidet. Forarbeidene og leveringsplikten tilsier imidlertid med tyngde at uenighet om installasjon av utstyr ikke kan begrunne stenging. Til dette er strømtilførsel for viktig for abonnentene.

4.3 Unntaket der forbruker har innsigelser

Forbrukerkjøpsloven § 48 a første ledd bokstav b inneholder et unntak fra muligheten til å stenge som følge av vesentlig kontraktsbrudd. Dersom det fremmes innsigelser, og disse ikke er "åpenbart grunnløse", kan stenging likevel ikke gjennomføres.

Det er i denne sammenheng et viktig moment at avregningsforskriften kun oppstiller krav til funksjoner, ikke til valg av teknologi, jf. pkt. 4.1 ovenfor. Nettselskapenes har valgt trådløs teknologi som medfører en helsefare som kan unngås ved alternative tekniske løsninger. Valget er formentlig gjort fordi trådløs teknologi har vært rimelig og faren ved eksponering for slik stråling har vært undervurdert. Det er derved nettselskapenes egne prioriteringer, og ikke pålegg fra avregningsforskriften, som nå søkes tvangsgjennomført ved bruk av stenging av strømabonnt.

Ordlyden i lovteksten indikerer at det skal mye til for å ta strømmen. Ot.prp. nr. 114 s. 110 flg. utdyper innholdet i forbrukerkjøpsloven § 48 a første ledd bokstav b:

Tanken er at dersom det er tvist om grunnlaget for stengingen, så bør denne tvisten få sin avklaring hos domstolene eller i annet tvisteløsningsorgan, før det evt. kan bli tale om å foreta noen stenging. Bestemmelsen er med på å redusere risikoen for at det skal skje uberettigede stenginger. Reservasjonen mot åpenbart grunnløse innvendinger er ment å verne nettselskapene mot tydelig grunnløse innvendinger som bare tjener til å trenere saken. Vurderingstemaet er om innsigelsene ut fra en objektiv og forsvarlig vurdering fremstår som åpenbart grunnløse. Vurderingen omfatter både innsigelsenes rettslige og faktiske forankring. Det skal likevel en del til før nettselskapene kan se bort fra innsigelser, jf. passusen «åpenbart». Dette er et litt strengere krav enn det som følger av den tilsvarende bestemmelsen i inkassoloven § 17 («innsigelser som det var rimelig grunn til å få vurdert før inndrivingen ble satt i verk»).

Hovedformålet med bestemmelsen er å hindre at det skjer uberettigede stenginger. Tanken er at dersom det er tvist om grunnlaget for stengingen, bør denne tvisten få sin avklaring i domstolene eller annet tvisteløsningsorgan, før eventuell stenging kan skje. Reservasjonen om åpenbart grunnløse innsigelser er ment å beskytte nettselskapet mot innvendinger som bare tjener til å trenere saken.

For abonnentene denne saken gjelder er formålet med manglende medvirkning gjennomgående ikke å trenere saken. Hensikten er i all hovedsak å hindre helseskade, akutt så vel som på sikt.

Innsigelsene mot AMS-målere med trådløs mikrobølget radiokommunikasjon kan dessuten per nå ikke anses "avklart". Vi går ikke nærmere inn på innsigelsene i det følgende, ettersom disse vil være individuelle. Men vi viser til at det foreligger omfattende forskning som setter spørsmål ved eksisterende normering av strålevern ved ikke-ioniserende stråling, og at det foreligger juridiske vurderinger som trekker den konklusjon at det er åpenbart uriktig å hevde at den type radiokommunikasjon det er tale om ikke er helseskadelig (Grimstad 2018, Simonsen, Vogt, Wiig 2018, Bonnør Advokater 2019, Østby Aarskog 2019, se <https://einarflydal.com/utredninger-boker-m-m-a-laste-ned-bestille/>).

Nettselskapene har ikke forutsetninger for å vurdere faren ved ikke-ioniserende stråling. Denne type problemstillinger bør prinsipielt avklares med bistand fra andre enn nettselskapene. Forarbeidenes uttalelser indikerer at andre tvisteløsningsorgan bør involveres, og listen over tvisteløsningsorgan er ikke uttømmende. Et nærliggende alternativ er at offentlig myndigheter selv håndterer konflikten ved fastsettelse av særskilt regulering, slik energiloven § 3-3 annet ledd gir anvisning på.

4.4 Varslingskravene i annet ledd

Forbrukerkjøpsloven § 48 a annet ledd bokstav a oppstiller krav til varsling av stenging.

Abonentene må gis fire ukers varsel før stenging. Bestemmelsen retter seg mot betalingsmislighold, men må gjelde ethvert påberopt mislighold så fremt forbrukerkjøpsloven anvendes.

4.5 Oppsummering

Forbrukerkjøpsloven § 48 a inneholder en rekke vilkår for at et strøabonnement kan stenges. Hvorvidt vilkårene er oppfylt, må vurderes konkret i det enkelte tilfelle. Gjennomgangen ovenfor viser at nektelse av medvirkning til installasjon av AMS-måler med trådløs kommunikasjonsfunksjon normalt ikke vil oppfylle vilkårene.

5. FORHOLDET MELLOM FORBRUKERKJØPSLOVEN § 48 A OG ENERGILOVEN § 3-3

Nettselskapene har, som nevnt, besluttet stenging, under henvisning til forbrukerkjøpslovens § 48 a. Begrunnelsen er at det foreligger kontraktsbrudd og at nettselskapene er pliktig å installere AMS-målere. For de tilfeller hvor vilkårene etter forbrukerkjøpslovens § 48 a anses oppfylt pga. manglende medvirkning til installasjon av AMS-måler (jf. pkt. 4 ovenfor), blir spørsmålet om leveringsplikten etter energiloven § 3-3 er til hinder for stenging av strøabonnementet.

Teoretisk kan lovgiver gjøre unntak fra leveringsplikten i annen lovgivning enn energiloven. Spørsmålet blir derved om forbrukerkjøpsloven § 48 a er et unntak fra energiloven § 3-3.

Forhistorien til forbrukerkjøpsloven viser at § 48 a tok sikte på å regulere kontraktsrettslige spørsmål. Lovgiver ville forebygge likviditetsbelastninger ved at nettet måtte bygges ut, samtidig som kunder misligholdt betalingsforpliktelser under nettleieavtalene. Bestemmelsen skulle sikre selskapene en effektiv detensjonsrett, primært og hovedsakelig myntet på betalingsmislighold, selv om det også nevnes situasjoner der

nettselskapene ikke gis tilgang til distribusjonsnett og installasjon, se Ot.prp nr. 114 (2004-2005) s. 108 flg.

Tvangsgjennomføring av installasjon av AMS-målere med trådløs kommunikasjonsfunksjon hos betalende kunder med uttalte helseplager, er ikke egnet for sanksjonering med kontraktsrettslige virkemidler. Problemstillingen gjelder ikke forhold som naturlig kan karakteriseres som kontraktsrettslig. Siktemålet med kontraktsregulering er å oppnå balanse i ytelsene ved mislighold. Den foreliggende problemstilling gjelder ideelle verdier som helse, trygghet og livskvalitet. Forbrukerkjøpsloven § 48 a har ikke intensjonsdybde for slike situasjoner og kan derved verken etter ordlyd eller formål anses å gi grunnlag for å fravike leveringsplikten i energiloven § 3-3.

Skal nettselskapene gjøre unntak fra leveringsplikten, må NVE først vurdere om viktigheten av AMS-målere med akkurat de teknologiske egenskapene som ligger til grunn for kundens avvisning, er tilstrekkelig til å begrunne stengning av strømabonnement ved manglende medvirkning til installasjon, jf. energiloven § 3-3 annet ledd og energilovforskriften § 4-10. Det vises i den forbindelse til at det foreligger en rekke teknologiske alternativer som i varierende grad er egnet til å redusere de skadevirkninger som er abonnentenes ankepunkt med hensyn til helsemessige og miljømessige virkninger (Grimstad 2018, Østby Aarskog 2018, <https://einarflydal.com/utredninger-boker-m-m-a-laste-ned-bestille/>)

En slik avklaring fra NVE foreligger ikke. Nettselskapene har derved ikke adgang til å stenge strømabonnement pga. manglende medvirkning til installasjon av AMS-måler med trådløs kommunikasjonsfunksjon.